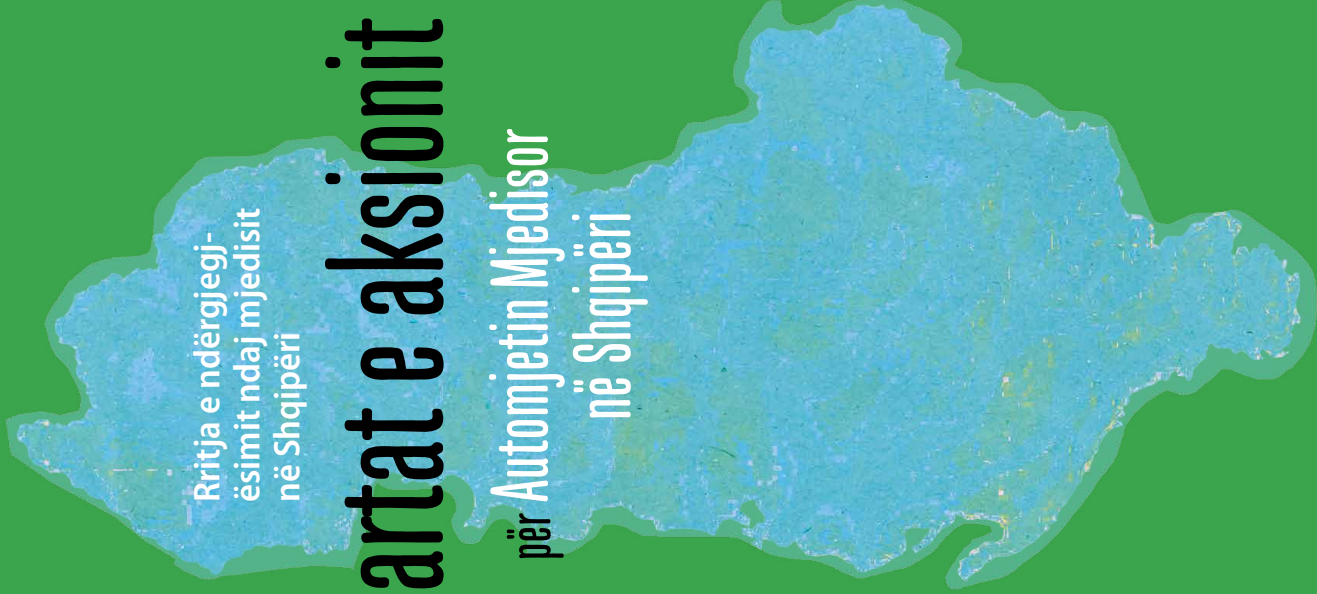

Rritja e ndërgjegj-
ësimit ndaj mjedisit
në Shqipëri

Kartat e aksionit

për Automjetin Mjedor
në Shqipëri

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

On behalf of:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

of the Federal Republic of Germany

Kartat e aksionit

Këto karta përmbajnë 10 ide, se si mund t'i përjetojnë fëmijët dhe të rinjtë mbrojtjen e klimës dhe mjedisit, si një lojë.

Këtu do të trajtohen temat si vijon:

- Ujë (#1, #3)
- Ndryshimi i klimës(#10, #5)
- Mbetje (#4, #8)
- Mbrojtja e mjedisit(#2, #7)
- Energjia (#3, #9)
- Të ushqyerit e shëndetshëm (#5)
- Ajër (#6)

Kuadrati me ngjyra sipër në të majtë:

- Kartat i drejtohen nxënësve 6 –11-vjeç.
- Kartat i drejtohen nxënësve 12 –16-vjeç.

Disa ide mund të zbatohen në klasë, disa në ambiente jashtë (në natyrë).

Ne ju urojmë shumë kënaqësi gjatë punës me kartat e aksionit.

Gjerman

giz
Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

On behalf of:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Implemented by:

BildungsCent e. V.

#1

Ujë të pastër me mini- impiantin e trajtimit të ujërave të ndotura

Gurë zalli

Dhe

Rërë e ashpër

Rërë e imët

Ujë të pastër me mini-impiantin e ujrave të ndotura

Gjatë larjes së duarve, bërjes dush ose shplarjes së tualetit ne ndosim ujin. Me anë të tubave të ujrave të ndotur ky ujë rrjedh në kanalizim. Ai përmban materiale (përbërës) të dëmshëm të cilët nuk duhet të arrijnë lumenjtë, liqenet apo detin. Në impiantet e trajtimit të ujrave të ndotur, këto ujra pastrohen. Materialet e dëmshme largohen nga ujrart e ndotura.

Me gura zalli, dhe e rërë ju mund të ndërtoni një impiant të vogël:

Ju nevojiten këto:

- Një gotë të vogël dhe një gotë më e madhe plastike
- Një gjilpërë të trashë (p.sh. gjilpërë për thurje)
- Gurë zalli, dhe, rërë e trashë, rërë e imët
- Ujë i ndotur

Kështu funksionon:

- Merrni gotën më të madhe plastike. Çponi me kujdes me gjilpërën e trashë 8 vrima në fundin e gotës.
- Mbushni gotën më të madhe plastike me nga një shtresë:
  1. Rërë e imët,
  2. Rërë e trashë,
  3. Dhe,
  4. Gurë zalli.
- Fusni gotën e madhe në gotën e vogël
- Hidhni ujin e ndotur në gotë.

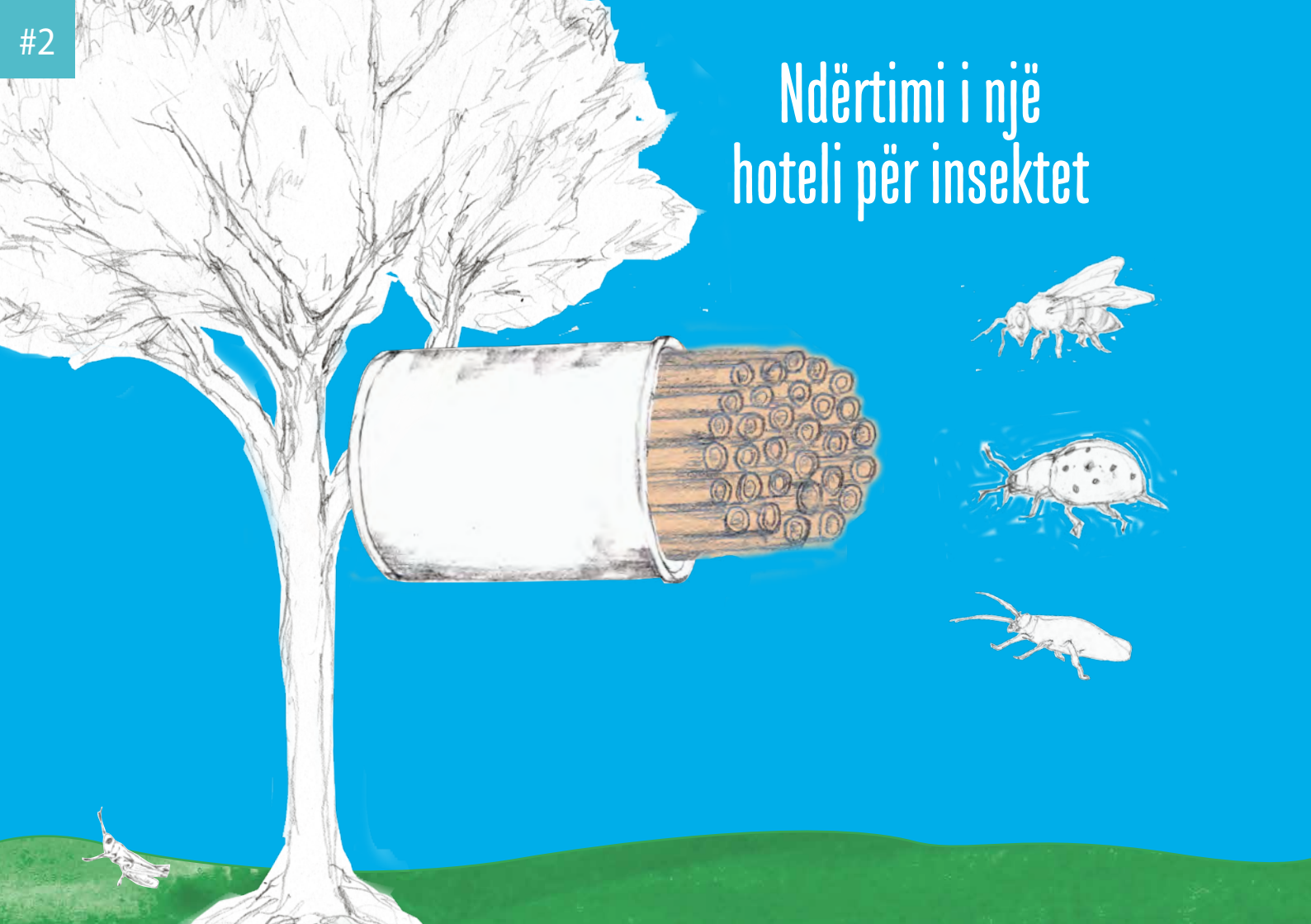
Çfarë ndodh:

- Mbas një farë kohe pikon ujë i pastër nga gota më e madhe në gotën e vogël.
- Gurët e zallit, dheu dhe rëra largojnë ndotjet nga uji.
- Kështu ndodh edhe në natyrë. Uji kullon në tokë dhe pastrohet. Shtresat e tokës nuk mund ti ndalojnë të gjithë përbërësit e dëmshëm. Për këtë arsye na nevojiten impiantet e pastrimit të ujrave të ndotura.

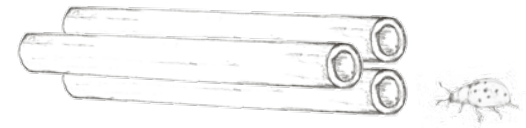
! Vini re

Këtë ujë nuk duhet ta pini. Ai nuk është mjaftueshëm i pastër.

Ndërtimi i një hoteli për insektet

Ndërtimi i një hoteli për insektet

Insektet mund të gjenden pothuajse kudo*. Ka shumë lloje të ndryshme. Por gjithnjë e më shumë lloje të insekteve po vdesin jashtë. Kjo për shkak se në bujqësi përdoren shumë insekticide**. Habitatet e insekteve, livadhet e egra, shtigjet e rrugëve ose fusha të përziera po bëhen gjithnjë e më pak. Insektet gjejnë më pak ushqim dhe strehim. Insektet janë jetësore për njerëzit: ata pollinojnë p.sh. bimët, në mënyrë që të shumohen. Kështu, insektet na mbështesin në furnizimin e ushqimit.

Ndërtoni një hotel insektesh. Në të, ato mund të gjejnë strehim.

Ju nevojiten këto:

- Një kanaçe e pastër bosh
- Një hapëse konservash
- 15–20 kallama, bimë të zbrazura ose shkopinj bambuje
- Një vidë   • Një turjel druri ose trapan
- 5 g vatë   • 2 m spango

* Disa insekte gjithashtu jetojnë në sipërfaqet e ujit, vetëm në oqeanë nuk ka insekte.

** Insekticidet janë helme që largojnë ose vrasin insektet. Fermerët i vendosin ato për të mbrojtur bimët e tyre

Kështu funksionon:

- Hapni kanaçen (konservën) me hapësirën e hapjes (në të dyja anët).
- Pritini kallamat ose shkopinjtë e bambusë në pjesë të barabarta. Ata duhet të jenë pak më të gjatë se lartësia e kanaçes.
- Largoni brendësinë e kallamave ose shkopinje të bambusë me një tyrjelë ose trapan.

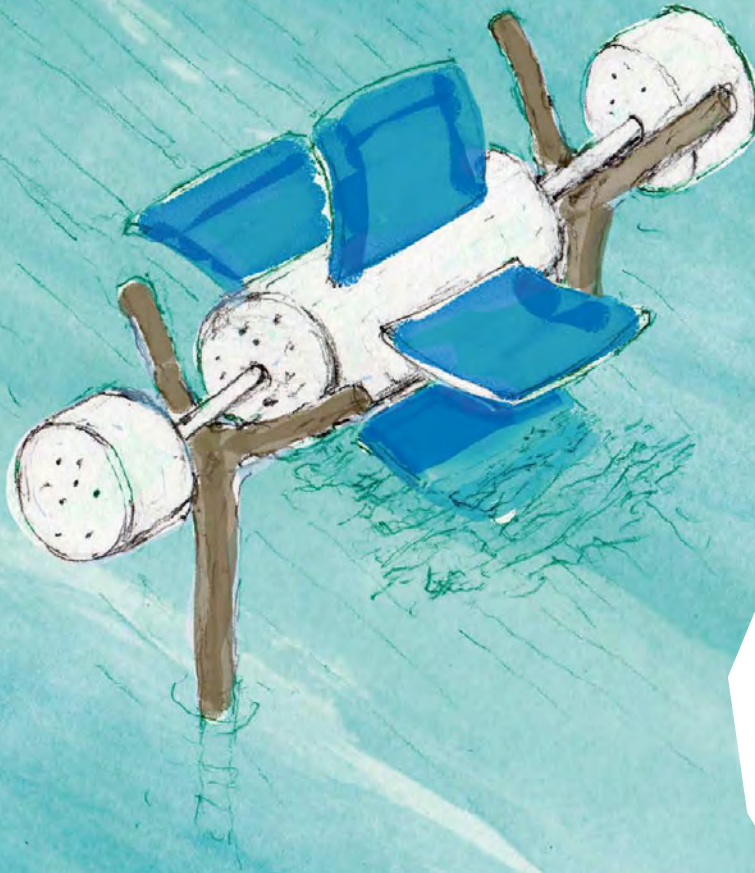
- Mbyllni një fund të çdo kanali të kallamave ose shkopinje të bambusë me vatë. Ata mund të jenë të hapura vetëm nga njëra anë. Insekteve nuk u pëlqen një rrugë e lirë!
- Vendoseni kallamat ose shkopinjtë e bambusë në kanaçe. Ata duhet të futen të shtrënguar dhe të mos bien jashtë.
- Vendoseni kanaçen në një vend të përshtatshëm***. Ju gjithashtu mund t'i varni në një varg.

Çfarë ndodh:

Shikoni Kohë pas kohe kush është rehatuar te ju. A i njihni të gjithë insektet?

*** Vendi duhet të jetë me diell, i thatë dhe i mbrojtur nga shiu.

Energjia është gjithkund – rrota e ujit

Energjia është gjithkund – rrotullimi i ujit

Ka shumë energji në ujë të rrjedhshëm. Kjo „energji rrjedhëse“ mund të shndërrohet në energji elektrike. Rrotat e ujit janë përdorur për mijëvjeçarë. Shpesh, energjia prodhohet nga nafta ose gazi natyror. Këto substanca përfundimisht do të mbarojnë. Nxjerrja e energjisë nga gazi natyror dhe gaz natyror gjeneron CO₂ dhe kontribuon në ngrohjen globale. Prandaj, energjia e ujit, diellit dhe erës përdoret gjithnjë e më shpesh. Uji, energjia diellore dhe e erës janë referuar si energji e rinovueshme.

Shikoni të ndërtoni vetë një rrotë uji.

Ju nevojiten këto:

- 2 tapa
- Një gërshërë
- Një karton DIN A4
- Një thikë
- kruajtse dhëmbësh
- 2 dege ne formë Y (si kërraba)
- Ujë të rrjedhshëm (mundësisht një rrëke, nëse nuk ka rrëke aty pranë, mund të përdorni edhe rubinetin për të krijuar një rrymë uji)

Kështu funksionon:

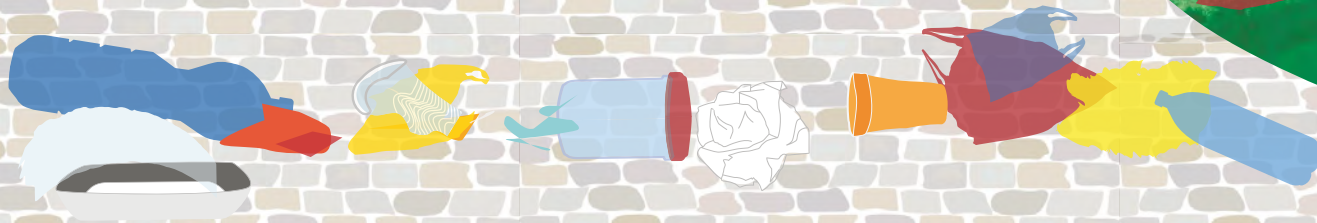
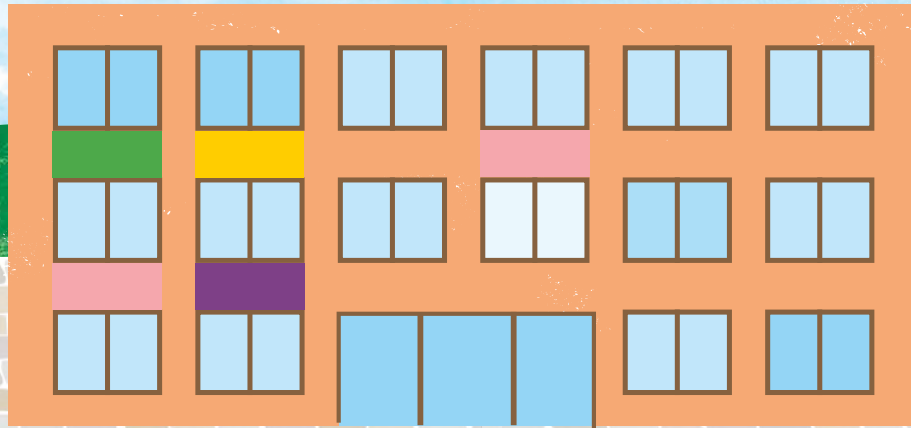
- Pritni nga kutia një drejtkëndësh të gjerë rreth 18 x 4 cm. Pritni gjashtë shirita me gjerësi të barabartë.
- Pritni gjashtë rreshta gjatësi me thikë në tapë. Shtyni shiritat e kartonit atje. Përkulini të gjithë shiritat pak në formë luge në të njëjtën drejtim.
- Vendoseni dy kruajtset në fund të çdo tape. Pastaj preni tapën e dytë. Vendosni secilën në të djathtë dhe të majtë të kruajtseve.
- Shkoni në një prrua (ose përdorni një rubinet). Vendosni dy degët pranë njëra-tjetrës në një shtrat përroi. Vendosni rrotën e ujit me kruajtset e dhëmbëve në degë . Është e rëndësishme që shiritat e kartonit të prekë ujin, por jo tapa.

Çfarë ndodh:

- Rrota vendoset në lëvizje nga uji i rrjedhshëm.
- Sa më fortë të rrjedhë, aq më shpejt rrotullohet rrota.
- Energjia e rrjedhjes së ujit konvertohet në energji mekanike. Kjo mund të konvertohet në energji elektrike.

Mbledhim mbetjet dhe mbrojmë mjedisin

Mbledhim mbetjet dhe mbrojmë mjedisin

Çdo ditë, krijohen shumë mbetjet. Disa gjëra p.sh. qeset plastike ose paketimet përdoren vetëm pak kohë përpara se t'i hedhim ato. Mbetjet përmbajnë shumë substanca që mund të ripërdoren për të bërë gjëra të reja. Që kjo të jetë e mundur, mbetjet duhet të renditen. Vetëm atëherë materialet e ndryshme (letër, plastikë, qelq) mund të ripërdoren. Ky quhet riciklim. Në disa vende, mbetjet hidhen në kazanë të ndryshëm të mbetjeve në shtëpi. Kjo lehtëson klasifikimin dhe ripërdorimin e materialeve.

Jo gjithmonë mbeturinat hidhen në një kosh plehrash. Shumë mbeturina përfundojnë në mjedis. Ndosin pyjet, livadhet, lumenjtë dhe detet. Bëhuni një kolieksionist mbetjesh.

Ju nevojiten këto:

- 5–6 qese mbetjesh (të mëdha)
- Doreza
- Mashë mbetjesh (ose mashë zgare)

Kështu funksionon:

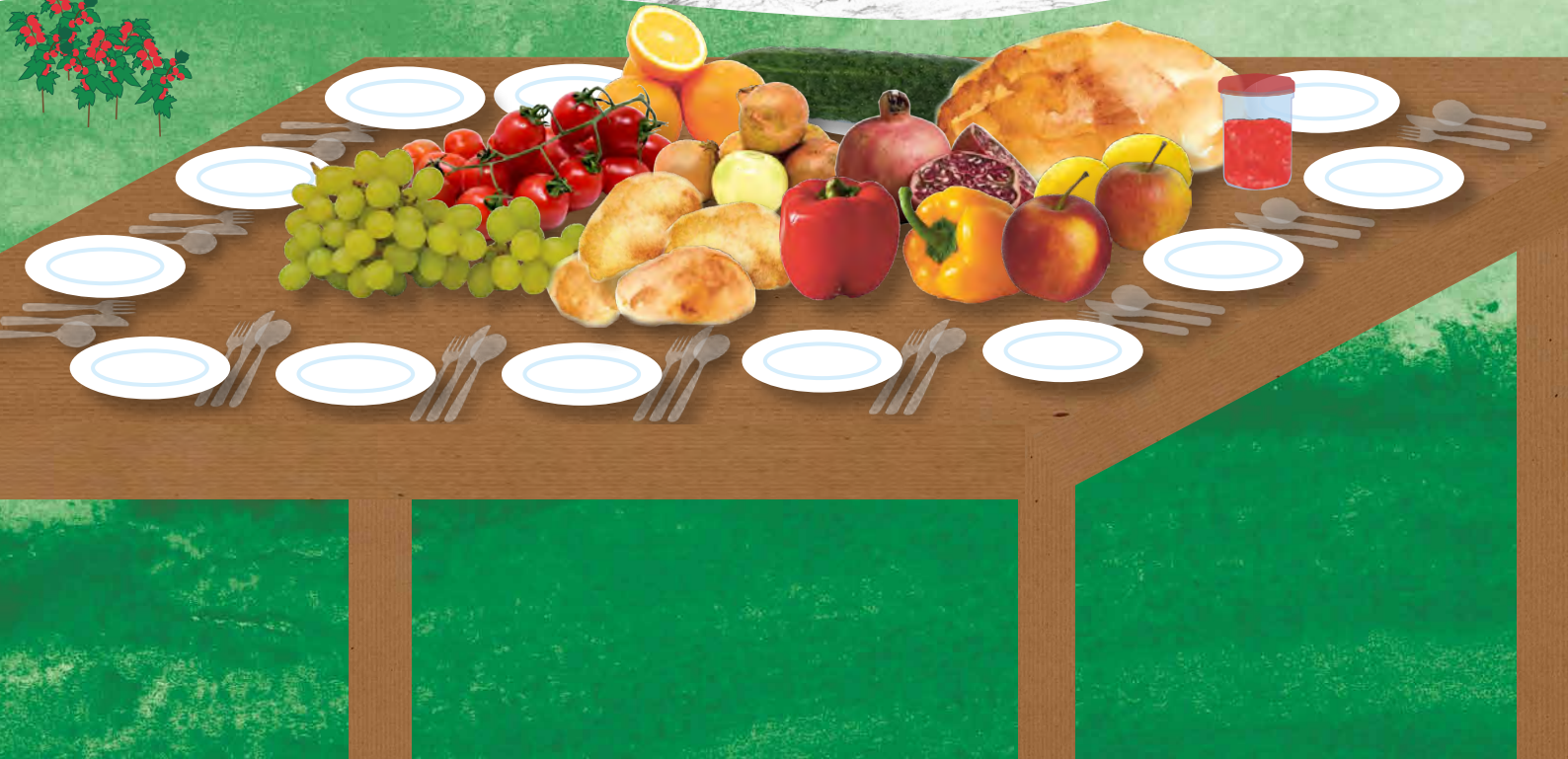
- Ndarja në grupe. Secili grup merr një zonë të caktuar – p.sh. në oborrin e shkollës ose në pyll.
- Mblidhni mbetjet e shpërndara nëpër mjedis. Cilët lloje të ndryshme të mbetjeve që ju gjeni?
- Hulumtoni: P.sh. sa kohë duhet që të shpërbëhet (kalbet) një qese plastike?
- Hidhni mbetjet në një kosh plehrash.
- Ju gjithashtu mund të regjistroni veprimet tuaja në faqen e internetit www.letscleanupeurope.de dhe do të bëheni pjesë e një iniciative në mbarë Evropën.

Çfarë ndodh:

Nëse mbledhni mbetjet, këto nuk dëmtojnë mjedisin dhe kafshët që jetojnë atje. Në pyll, për shembull, mbetjet janë të rrezikshme për shumë kafshë. Ata mund të plagosin veten në copa të thyera dhe objekte të mprehta. Paketimet e hedhura ushqimore hahen nga kafshët, pasi ato mbajnë erë ushqimi. Kjo i sëmur kafshët. Mbeturinat plastike në lumenj dhe në det janë të rrezikshme për peshqit.

Mbrojtja e mjedisit kalon nga stomaku – Mëngjesi i klimës

Mbrojtja e mjedisit kalon nga stomaku – Mëngjesi i klimës

Çdo bimë rritet në një kohë të caktuar të vitit. Në dyqane, mund të blini shpejt çdo ushqim në çdo sezon. Nga vijnë ushqimet?

Ajo që hamë është e lidhur ngushtë me mbrojtjen e klimës: Gjatë prodhimit dhe transportimit të ushqimit krijohen gazra të klimës që kontribuojnë në ngrohjen globale. Sa më e gjatë të jetë rruga e transportit të një ushqimi, sa më shumë të jetë përpunuar ai, aq më shumë gazra serrë krijohen.

Kultivimi sezonal, në fusha të hapura i perimeve dhe frutave në zonën tuaj gjatë sezonit prodhon më pak CO₂ se prodhimi jashtë sezonit në serra të nxehta dhe / ose në zona më të ngrohta.

Ftoni shokët dhe shoqet e shkollës për një mëngjes klime dhe hulumtoni se nga vijnë ushqimet që keni në tavolinë.

Ju nevojiten:

- Ushqime: bukë, gjalpë, reçel, mjaltë, lëng, fruta dhe perime
- pjata, gota dhe takëm (lugë, pirunj)
- Kalendari i murit
- Kalendari sezonal
- Harta e botës

Kështu funksionon:

- Cilat fruta dhe perime njihni ju? Gjeni me një kalendar sezonal, në të cilin kohë frutat dhe perimet janë të pjekura. A rriten disa lloje në kopshtin tuaj? Shtoni në kalendarin e murit, kur rriten frutat dhe perimet në zonën tuaj.
- Shënoni në një hartë botërore, nga cilat vende vijnë ushqimet e mëngjesit tuaj. Hulumtoni se si ushqimi është transportuar tek ju. A keni ndonjë ide se si mund të shmangen rrugët e gjata të transportit për të mbrojtur klimën?
- Gjithashtu mund të planifikoni një darkë klime sezonale: Shih se çfarë ushqimesh keni në dispozicion në zonën tuaj në muajin aktual. Mendoni se çfarë mund të gatvani prej tij. Ftoni miqtë ose të afërmit në Darkën e Klimës.

Çfarë ndodh:

Ne kemi nevojë për ushqim për të jetuar. Ai na jep energji. Duke i kushtuar vëmendje prodhimit dhe origjinës së ushqimit, ju mund të bëni diçka të mirë për mjedisin.

Flashmob: Unë nuk mund të marr më frymë!

Flashmob: Unë nuk mund të marr më frymë!

Një flashmob është një veprim i shkurtër në një vend publik. Një grup njerëzish mbledhen dhe tërheqin drejt tyre vëmendjen e të tjerëve.

Veçanërisht në qytetet e mëdha si Tirana, ajri është shumë i ndotur. Me ndotje të ajrit, nënkuptojmë ndikimin e ajrit në shëndetin tonë dhe ndikimin e gazrave të dëmshëm në mjedis. Këto gazra vijnë nga industria, bujqësia dhe transporti i mallrave. Gjithashtu trafiku i udhëtarëve, udhëtimet e përditshme me makinë në punë, në shkollë ose në pazar ndotin ajrin. Shumë shtigje gjithashtu mund të mbulohen me biçikletë, në këmbë ose me transport publik.

Organizoni një flashmob në zonën e këmbësorëve ose në një vend tjetër publik në qytetin tuaj. Shpërndani për kalimtarët kartolina të përgatitura nga vetë ju duke patur gojën dhe hundën të mbuluar me maskë mbrojtëse ndaj ajrit të ndotur. Demonstroni për një lëvizje me mjete transporti më miqësore ndaj klimës.

Ju nevojiten këto:

- Karton i bardhë bosh në formën e kartolinës (si alternativë letra në formën e fletushkave)
- Lapustile me ngjyra të ndryshme, gërshërë, ngjitës
- Një maskë për person
- *Opsionale*: DVD-ja „The Human Scale“, „Shkalla Humane“ (2012)
- Një klasë me projektor

Flashmob

Ju ngrini në publik problemin e ndotjes së ajrit.
Surprizojini njerëzit në mes të qytetit!

Kështu funksionon:

- Dizenjoni dhe plotësoni kartolinat me dëshirat tuaja për një ajër më të mirë.
- Takohuni në një vend publik dhe filloni aksionin.
- *Opsionale*: Shihni për frymëzim filmin „The Human Scale“ (2012). Fatkeqësisht ky film nuk është i dubluar ose me titra në shqip. A e merrni guximin ta shikoni në anglisht? Si alternativë ju mund të kërkonti në internet për arkitektin Jan Gehl, i cili prej 20 vitesh merret me temën e planifikimit të qyteteve. A gjeni lidhje midis planifikimit të qytetit dhe ndotjes së ajrit?

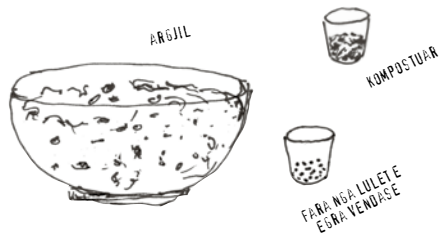
Aksioni i kopshtarisë urbane: Të zbukurojmë qytetin me sfera me fara bimësh

PERBËRESIT

Na nevojitet dhe i kompostuar, argjil, fara nga lulet e egra vendase dhe pak ujë.

HAPI I PARË

Përgatit: 5 pjesë dhe, argjil,
Dhe, (argjil)
Fara të luleve të egra

HAPI I DYTË

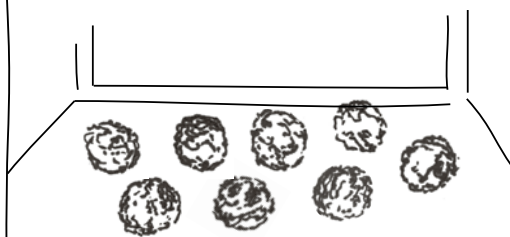
1. Përzieni kompostin dhe farat në një tas të madh.
2. Shtoni më pas ngadalë dhe (argjil) e përzijeni të gjitha mirë.
3. Shtoni me kujdes ujë dhe përzijeni atë deri sa të bëhet një masë

HAPI I TRETË

Në momentin që balta të ketë një qëndrueshmëri të mirë, formo sfera me madhësinë e një topi golfi

HAPI I KATËRT

Vendosi sferat të thahen gjatë natës në parvazin e dritares.

HAPI I PESTË

Erdhi koha për të ringjallur qytetin

Aksioni i kopshtarisë urbane: Të zbukurojmë qytetin me sfera me fara bimësh

Për të apasionuarit pas bimëve jeta në qytete është vërtetë dëshpëruese. Hapësirat e mbyllura (të vulosura) nuk lejojnë shumë vend për hapësirat (sipërfaqet) e gjelbërta. Hapësirat e gjelbëtra (sipërfaqet me dhe) janë habitate, të cilat banojnë nga mikroorganizma, insekte dhe kafshë të shumëllojshme. Së bashku me bimët ato marrin përsipër funksione të rëndësishëm për një klimë të mirë. Çdo ditë gjithkund nëpër botë mbyllen (vulosen) hapësira të gjelbërta. Me Hapësira të mbyllura (të vulosura) nënkuptojmë hapësira të ndërtuara, të betonuara, të shtruara me asfalt ose me pllaka. Me vulosjen e tokës ne i heqim insekteve, kafshëve dhe mikroorganizmave hapësirën e jetës. Kjo çon në zhdukjen e ofertës ushqimore për bletët, fluturat dhe insektet e tjera.

Formoni sferat dhe hidhini ato në ishujt e trafikut, argjinaturat hekurudhore dhe në tokat e djerra.

Ju nevojiten këto:

- 5 pjesë pleh (dhe) organik kompostimi
- 1 pjesë dhe (argjil)
- 1 pjesë fara të luleve të egra vendase
- Ujë
- 1 tas i madh

Kështu funksionon:

- Përzieni dheun e kompostuar dhe farat në një tas të madh.
- Hidhni ngadalë argjilen dhe i përzieni të gjitha mirë.
- Hidhni gjatë përzierjes me kujdes ujë derisa masa të bëhet ngjitëse.
- Formoni sfera në madhësinë e një topi golfi.

Çfarë ndodh:

Sferat e farës lulëzojnë një vend të varfër, të vulosur, duke krijuar një habitat të ri për insektet dhe bimët. Të ashtuquajturit biotope* përmirësojnë klimën e një qyteti.

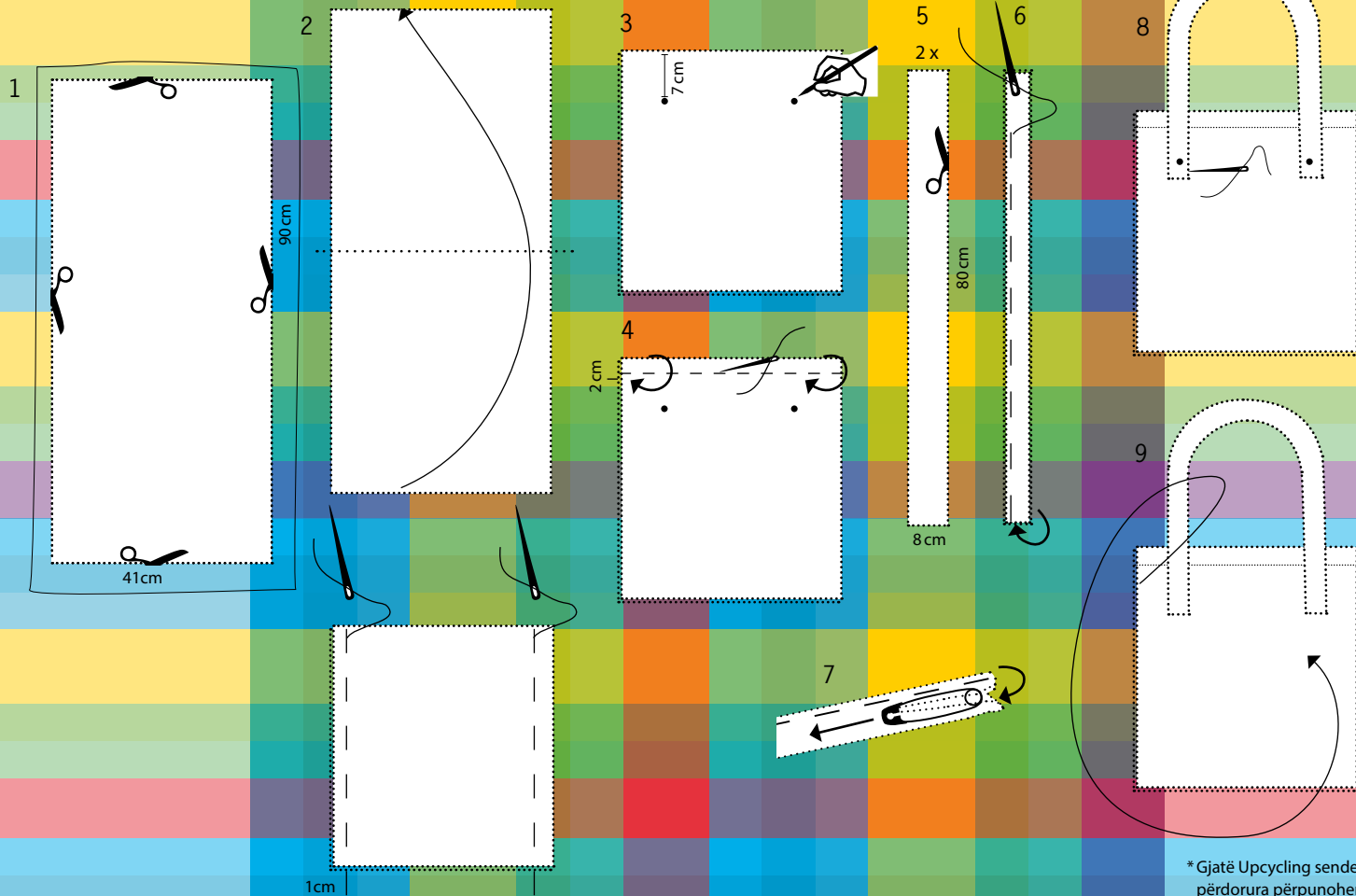
* Biopetet janë habitate për bimët, insektet dhe kafshët

#8

Upcycling*: Pëlhurë në vend të plastikës

*Gjatë Upcycling sendet e përdorura përpunohen në gjëra të reja.

Upcycling*: Pëlhurë në vend të plastikës

Dita ndërkombëtare pa plastikë është çdo vit në datën 3 korrik!

Qeset plastike janë bërë nga nafta, një lëndë e parë që po mbaron. Së fundi thuhet se, rezervat e kësaj lënde të parë janë të kufizuara. Nga prodhimi deri në asgjësimin e qeseve plastike prodhohet CO₂^{**}, i cili dëmton klimën. Mesatarisht, një person në Evropë përdor rreth 500 qese plastike në vit. Mund të nevojiten deri në 600 vjet që një qese plastike të dekompozohet.

Edhe çantat e letrës nuk janë një alternativë e mirë. Megjithatë ato dekompozohen më shpejt sesa çantat plastike, për prodhimin e një çante letre nevojiten më shumë ujë dhe lëndë e parë dhe prodhohet më shumë CO₂.

Më e mira për mjedisin është përdorimi i çantave të ripërdorshme. Ato duhet të përdoren për aq kohë sa të jetë e mundur. Në këtë mënyrë krijohen më pak mbetje, përdoren më pak burime dhe prodhohet më pak CO₂.

Qepni vetë çantë prej pëlhure (stofii).

Ju nevojiten këto:

- Pëlhura të përdorura dhe të lara (p.sh. çarçaf me ngjyra)
- Një makinë qepëse, një gjilpërë
- Fije peri
- 1 Gërshërë
- Gjilpërë sigurie
- 1 Metër
- Instruksion qepjeje (shih faqen e parë)
- Opsionale: Lapustila për të pikturuar ose për të shkruar diçka

Kështu funksionon:

- 1 Prisni një drejtkëndësh nga pëlhura: 90 cm x 41 cm.
- 2 Palosni drejtkëndëshin dhe bashkoni (anën e modelit nga brenda) dhe qepni së bashku në të dyja anët, rreth 1 cm nga buza.
- 3 Masni 7 cm nga të dy qoshet e sipërme të çantës së pëlhurës dhe shënoni nga një pikë: këtu do të qepen më vonë rripat e çantës.
- 4 Në anën e sipërme, të hapur të çantës së pëlhurës, kapni dhe ktheni mbi 2 cm dhe qepni buzët me tegel të ngushtë (të tendosur).
- 5 Pritni dy copë të tjera nga pëlhura për rripat e çantës: çdo rrip 80 cm x 8 cm.
- 6 Tani qepni të dy rripa së bashku (1 cm nga buza).
- 7 Më pas ktheni pjesën e brendshme të brinjëve jashtë: Vendosni gjilpërën e sigurisë në fillim të pjesës së brendshme të rripit dhe nxirreni jashtë me ndihmën e gjilpërës.
- 8 Vendosni rripat në zonat e shënuara më parë të çantës së pëlhurës dhe qepini ato.
- 9 Kthejeni çantën në anën "e duhur". Çanta është gati!

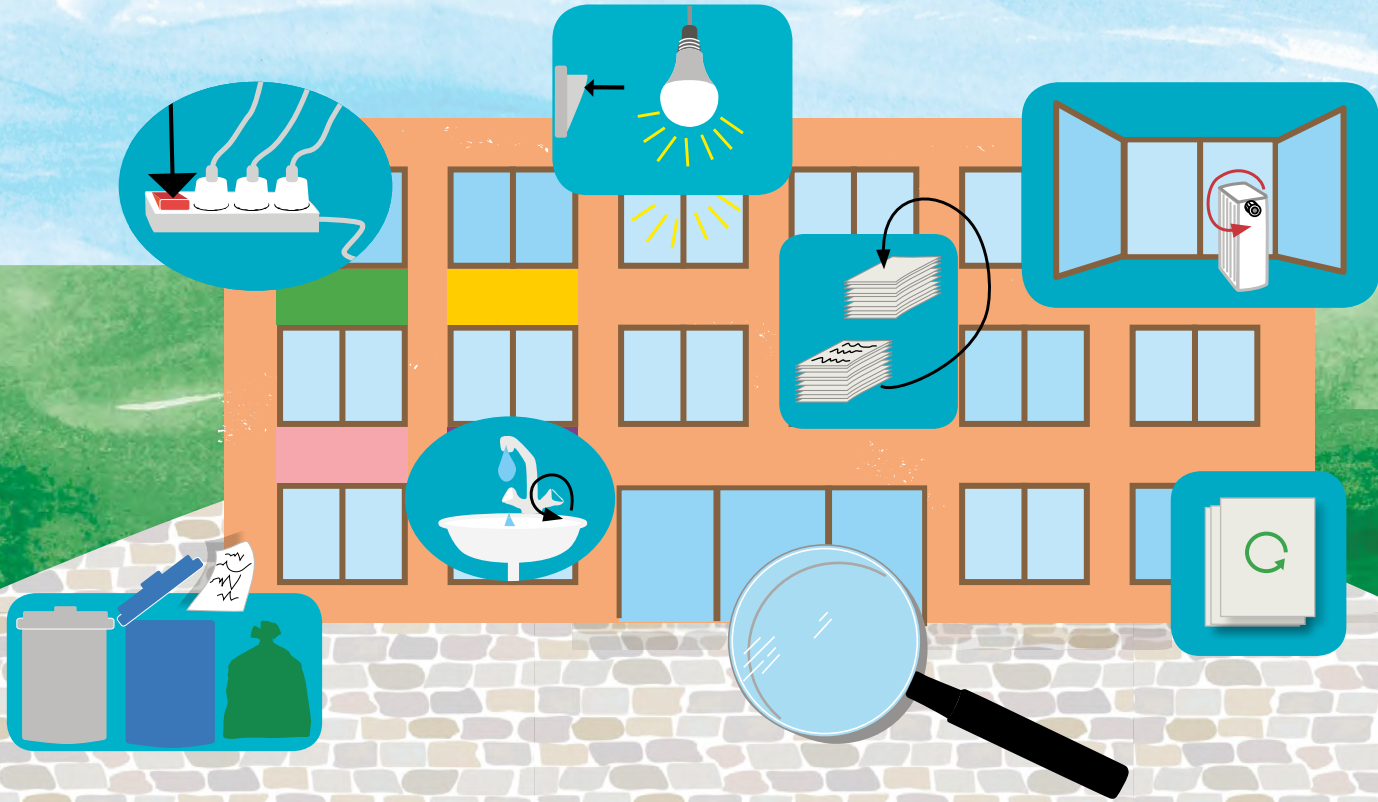
Çfarë ndodh:

Nëse ju e përdorni çantën tuaj rregullisht ju kurseni shumë qese plastike. Ndoshta ju mund të shkruani edhe një mesazh në të?

* Gjatë Upcycling sendet e përdorura përpunohen në gjëra të reja.

** CO₂ është një gaz natyror me efekt serrë. Nëse njerëzit shkaktojnë CO₂ shtesë, kjo rrit efektin natyror serrë dhe kështu ndryshon klimën: toka po bëhet gjithnjë më e ngrohtë.

Ekipi i klimës: Kursimi i energjisë në shkollë

Ekipi i klimës: Kursimi i energjisë në shkollë

Çdo ditë në një shkollë konsumohet shumë energji: p.sh. kur ngrohni ose ndizni dhomat ose kur kopjoni fletët e punës. Gjithashtu për prodhimin e letrës, fletoreve dhe librave harxhohen lëndë të para (dru), ujë dhe energji. Ndryshime të vogla në sjelljen e secilit prej nesh sjellin shumë rezultat. Për të kursyer energjinë, gjëja e parë që duhet të bësh është gjetja e vendeve ku konsumohet energjia e panevojshme. Shembujt përfshijnë dhomat e mbinxehura, ngrohjen me dritare të hapura, drita të harruara hapur, madje edhe kur dielli po ndriçon, ose pajisjet që janë në gjendje gatishmërie gjatë gjithë ditës.

Krijoni një ekip të klimës dhe kërkoni në shkollë për vende ku ka konsum të panevojshëm të energjisë.

Ju nevojiten këto:

- Formoni një ekip nxënësish, mirëmbajtësish të ambienteve të shkollës*, dhe mësuesish të përkushtuar.
- Organizoni takime të rregullta në një vend në shkollë.
- Bëhuni detektivë të energjisë: Ku është konsumuar energji e panevojshme në shkollën tuaj? Mbani shënim vëzhgimet tuaja. Gjeni zgjidhje së bashku për të rregulluar humbjet e energjisë dhe për të kursyer energji.

- Paraqisni para gjithë shkollës rezultatet tuaja dhe motivoni mësuesit dhe nxënësit e tjerë të marrin pjesë.

Ku mund të kurseni, kudo energji:

- **Në energjinë elektrike:** Fikni dritat gjatë pushimit të madh dhe fikni dritat prane dritareve. – Fikni çeselat e zgjatuesve. – Shmangni sistemet e stand by. – Fikni pajisjet që nuk përdoren.
- **Në energjinë e ngrohjes:** Ajrosni me ndërprerje. – Ulni temperaturën me 1 ° kur është më e ngrohtë se 20 °C në klasë. – Fikni ngrohësit në fundjavë, gjatë natës dhe gjatë pushimeve të shkollës.
- **Në letër:** Përdorni letër të ricikluar. – Printoni dhe shkruani në të dy anët e letrës. – Nëse është e mundur, ndani mbetjet.
- **Në ujë:** Riparoni çezmat e prishura. – Mbyllni siç duhet rubinetat e çezmave.

Çfarë ndoch:

Informoni shokët dhe shoqet tuaj të klasës dhe diskutojeni temën në komunitetin e shkollës. Ndoshta ju së fundmi mund të varni postera të kursimit të energjisë nëpër korridoret e shkollës?

* Mirëmbajtësi (ose roja) i ambienteve të shkollës është shumë i rëndësishëm për projektin tuaj. Ai e njuh më së miri ndërtesën e shkollës dhe ka qasje në pothuajse të gjitha vendet. Ai ka mjetet e nevojshme për të bërë riparimet e nevojshme.

INSELN

VERSENKEN*

* përmbytja
e ishujve

Flashmob: Përmbytja e ishujve

Një Flashmob është një ngjarje e shkurtër dhe e menjëhershme. Një grup njërëzish është i gatshëm të marrë pjesë në këtë ushtrim. Ndryshe nga Flashmobi „Përmbytja e ishullit“ mund të përdoren për të ruajtur të drejtën për të kryer një punë të menjëhershme. Vizatoni figurën e një ishulli, i cili është i rrezikuar nga ngritja e nivelit të detit. P.sh. një ishull i grupit të ishujve Fidxhi*.

Ju nevojiten këto:

- Një ekip (ideale do të ishte 15-20 veta)
- Shkumës me 5 ngjyra të ndryshme
- Printimin e shabllonit të ishullit Ono Lau të Republikës Fixhi
- Dounlodim nga <https://www.bildungscent.de/albania/>
- Një litar 18 metra të gjatë

Kështu funksionon:

- Provoni Flashmobin në një sipërfaqe të lirë (p.sh. në oborrin e shkollës ose në oborrin e brendshëm me një sipërfaqe të betonuar
- Rrethoni me litar një sipërfaqe prej 20m² .
- Bini dakord mbi një shenjë starti
- Ushtroni të vizatoni ishullin (sipas shabllonit)

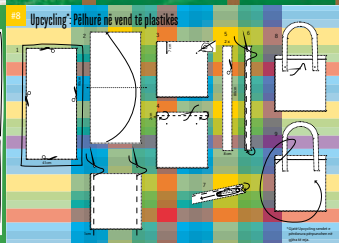
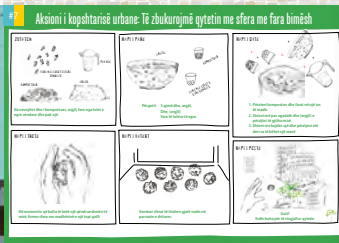
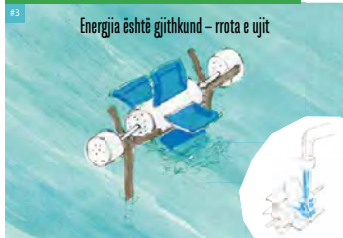
Flashmob

Zgjidhni një vend publik me një sipërfaqe betoni. Atje, ndodh faktikisht Flashmobi: Ju vizatoni direkt në vend ishullin e praktikuar më parë. Surprizoni njerëzit në mes të qytetit!

Vinaka vakalevu! (Shumë faleminderit Fidschianisht)

* Pse Fixhi? Fixhi është një vend i Paqësorit Jugor që përfshin më shumë se 300 ishuj. Disa nga Ishujt Fixhi janë të kërcënuar të zhyten nga niveli në rritje i detit . Përveç kësaj, Republika e Fixhi mori përsipër presidencën e Konferencës së fundit Botërore të Klimës në vitin 2017.

** Vizatimi me shkumës është e ndaluar në disa qytete. Pyetni më parë. Ndoshta ju mund të merrni leje.

Përshtypje për

Botuesin, konceptimin dhe redaktimin

BildungsCent e.V.
Oranienstraße 183
D-10999 Berlin

Dizajni dhe ilustrimet

Christiane John, Kendike (#10)

Përdorimi i imazhit

pixabay, Pavel K/Shutterstock.com, picsfive/ 123RF,
Maria Kalashnik/123RF, Liron Peer/123RF,
Olexandr Kovernik/123RF

Shtypur nga

Printzipia

Situata më

Mai 2018

Këto karta aksioni (veprimi) janë zhvilluar dhe prodhuar në kuadrin e projektit „Ngritja e Ndërgjegjësimit Mjedisor në Shqipëri“ të Shoqatës Gjermane për Bashkëpunim Ndërkombëtar (GIZ). Projekti është pjesë e projektit GIZ „Zhvillimi i Kapacitetit për Politikën Klimatike në vendet e Evropës Juglindore, Lindore, Kaukazin Jugor dhe Azinë Qendrore, Faza III“, e cila është pjesë e Iniciativës Ndërkombëtare të Klimës (ICL). Ministria Federale për Mjedisin, Ruajtjen e Natyrës dhe Sigurinë Bërthamore (BMU) e mbështet iniciativën në bazë të një rezolute të Bundestagut gjerman.

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

On behalf of:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

of the Federal Republic of Germany

Implemented by:

BildungsCent e.V.